

Beszámoló a Földtani Bizottság munkájáról

1965-1967

MAGYAR ÁLLAMI FÖLDTANI INTÉZET

1967.

KÉZIKÖNYVTÁR!
Az olvasóteremből el nem
vihető!

Felelős kiadó: Dr. Fülöp József igazgató

Sokszorosította: a M. Áll. Földtani Intézet

Sokszorosító részleg vezetője: Balogh Kálmán

Készült: Rotaprint eljárással 20 példányban

Engedélyszám: 1976/51

Beszámoló a Földtani Bizottság munkájáról

1965-1967

Két év óta dolgozik együtt jelenlegi összetételében a Tudományos Akadémia Földtani Bizottsága. Elegendő ideig ahhoz, hogy kelő tapasztalattal rendelkezzen tudománypolitikai tevékenységének lehetőségeit és korlátait illetően. A bizottsági munka hatékonyságáról elég közismertek a negatív vélemények. Nem állítjuk, hogy bizottságunk munkája teljesen mentes volt az ilyen kritikákban hangsúlyozott formális vagy öncélú vonásoktól és a befelőlfordulástól. Beszámolómb további részében szeretném azonban bizonyítani, hogy nem ez volt a jellemző tevékenységünkre, hanem:

anyagaink széleskörű tájékoztatást nyújtottak a hazai földtani kutatás helyzetéről és problémáiról,

tanácskozásaink időszerű kérdéseket vitattak és

bizottságunk tagjai számos fórumon képviselték a közös munkában kialakított álláspontokat.

Tevékenységünk súlyát növelte, hogy bizottságunk tagjai résztvettek az osztályvezetőség és a Földtani Tanács munkájában, irányították a Földtani Intézet és a Teleptani Kutatócsoport tevékenységét, - a bauxit és a hasadóanyagok kutatását és vezetik három egyetemünk földtani és őslénytani oktatómunkáját.

1965-ben elsősorban arra törekedtünk, hogy áttekintsük és megvitassuk a társadalmi szükségleteket kifejező és tudományterületünket érintő 1966-1970 közötti időszakra vonatkozó politikai és gazdasági állásfoglalásokat és kutatási feladatterveket. Ennek kapcsán szerepelt napirendünkön Cseterki Lajos elvtársnak, az MSZMP Központi Bizottság titkárának: Tudományos életünk néhány időszerű kérdése c. tanulmánya, Szádeczky-Kardoss Elemér akadémikus osztálytitkárunknak:

„Magyarország természeti erőforrásainak kutatása és feltárása" c. kiemelt akadémiai téma földtudományi módszertana c. munkája, és az Akadémia kiemelt földtudományi feladatterve, Kertai György elvtársnak a Társulat akkori elnökének „Földtani tudományunk feladatai" c. elnöki programbeszéde és Benkő Ferenc főigazgató „A földtani kutatás irányelvei" c. állásfoglalása. Ezen kívül az Országos Távlati Tudományos Kutatási Terv 1966-1970 közötti időszakra javasolt beosztása, valamint a KGST és az OMFB földtani jellegű témái. A bauxit és kőszénkutatás III. 5 éves terve. Később az Akadémia által támogatott egyetemi kutatócsoport és a Művelődésügyi Minisztérium földtani-öslénytani tanszékeinek 3 éves kutatási terve.

Bizottságunk konkrét határozatokban foglalt állást a rendelkezésre álló kutatási kapacitásnak az előttünk álló legfontosabb feladatokra való koncentrálása mellett. Hangsúlyozta a kutatási fokozatok betartásának szükségességét és a közvetlen gyakorlati célú kutatások tudományos megalapozottságát biztosító átfogó és sokoldalú földtani vizsgálatok és az erre épülő prognózistérképek és tanulmányok jelentőségét. Az Alumíniumipari Tröszttel és a Magyarhoni Földtani Társulattal együttműködve bauxitkonferencia keretében vitattuk meg hazai bauxitkincsünk kutatásának és feltárásának tapasztalatait és további feladatainkat ezen a téren. Tervbevettük ill. javasoltuk egy kőszénföldtani vándorgyűlés megszervezését is. Az a véleményünk, hogy a részletes térképezéssel érintett hegyvidéki területeinken, így a Mecsekhegységben, az Északi Bakonyban, a Dorogi medencében, a Mátra és a Tokaji hegységben, - beható és sokoldalú földtani vizsgálatokra támaszkodva, pontos felszíni-, mélyföldtani- és prognózis térképek ill. tanulmányok alapján végzett felderítő kutatással, klasszikus ásványos anyagaink gazdaságosan kitermelhető készleteinek elterjedése és települési helyzete rövid időn belül véglegesen tisztázható. Földtani képződményeink kifejlődési törvényszerűségeinek ismeretében ugyancsak aránylag rövid idő alatt elvégezhető lesz a ritkafémek áttekintő jellegű földtani vizsgálata. Területrendezési, építésföldtani és vízföldtani szempontból öröndetes, hogy alapvető regionális földtani vizsgálatok és térképezés kezdődött az Alföldön és a Balaton

környékén. Északmagyarország barnakőszénbányászatának problémái arra ösztönöztek, hogy javasoljuk e terület földtani kutatásának fokozását és átfogó prognosztika kidolgozását a bányászati tevékenység gazdaságos irányba való fejlesztésének elősegítésére.

A földtani kutatás szempontjából nagyjelentőségű és legnagyobb költségkihatású mélyfurási kutatással, elsősorban a földtani alapfurások telepítésével rendszeresen foglalkozott a Földtani Bizottság. Jelenleg is folyamatban van egy értékelő jelentés szerkesztése, amely áttekinti az összes eddigi ilyenirányú tevékenységet és átfogó javaslatot terjeszt elő a Földtani Tanács számára, sürgetve a földtani alapfurások igen átgondolt telepítését; beható és sokoldalú vizsgálatát, a vizsgálati eredmények közreadását és a mintaanyagok gondos központi megővését, valamint az indokolt újravizsgálatok számára történő hozzáférhetőség biztosítását. Különösen nagy jelentősége van ezen a téren medenceterületeink aljzatát feltáró mélyfurásoknak. Öröndetes, hogy ezen a téren igen jó együttműködés alakult ki az Országos Kőolaj és Gázipari Tröszt, valamint a M. Áll. Földtani Intézet között.

A tudományos feladattervek és kutatási tevékenység vizsgálata mellett, akadémiánk elnökségének kívánsága szerint nagy súlyt fektetünk tudományterületünk szakágazatok szerinti nemzetközi viszonyiattal felkészültségének elemzésére, értékelésére. Ennek kapcsán áttelintettük a paleogeografiai kutatásnak, mint a prognózis feladatok legfontosabb alapjának nemzetközi és hazai eredményeit. Megállapítottuk, hogy mind üledékföldtani, mind őslélektani szempontból hazánkban a legkorszerűbb fácieselemzések vannak folyamatban, amelyek kellő regionális kiterjesztése rövid időn belül lehetővé teszi korszerű ősföldrajzi térképek szerkesztését. Meghatároztuk azokat a földtörténeti fordulópontokat és jellemző időszakaszokat is, amelyek ősföldrajzi ábrázolása tudományos és gazdasági szempontból a legfontosabb. Megvizsgáltuk az őslénytani és külön a palynológiai és egyéb mikropaleontológiai kutatások helyzetét. Örömmel nyugtáztuk, hogy ez a hazánkban nagy múltú tudományterület ma is korszerű, nemzetközi színvonalú, esetenként úttörő teljesítményekre képes.

Földtani képződményeink közül a legidősebb és a legfiatalabb réteg-összletek tanulmányozásának helyzetével foglalkoztunk. Megállapítottuk, hogy ezek részletes és átfogó vizsgálatára földtani kutatóhelyeinknek nagyobb gondot kell fordítaniuk a szükséges és széleskörűen kiépitendő kooperációra törekedve. Öröndetes jelenség a részletes szerkezetföldtani elemzések és térképi ábrázolás szélesedő gyakorlata, amelynek szép példáit láthattuk a K-i és Ny-i Mecsek, a Bakony és a Dorogi medence területén végzett munkákkal kapcsolatban.

Kiemelt feladataink közé tartozott a tudományos továbbképzés helyzetével és feladataival való foglalkozás. Megállapítottuk, hogy az ország földtani felépítésének sajátos vonásai az eddiginél fokozottabban szükségessé teszik a gyakorlati célú földtani kutatásra kiható elvi, alapkutatásjellegű problémák magas színvonalu vizsgálatát. Népgazdasági szempontból legfontosabb hegységeink és medencéink részletes és átfogó vizsgálata terén az ősföldrajzi és szerkezetföldtani irány érdemel megkülönböztetett figyelmet, amelyek oktatásbeli hiányosságok és tudományos iskola hiányában eddig háttérbe szolultak. Az ország földtani felépítése indokolja az üledékföldtani irány: korszerű ásvány-kőzettani-geokémiai alapokon történő fokozottabb fejlesztését is. A jelenleg is erős általános földtani, rétegtani tudományterület, továbbra is központi helyet fog elfoglalni és a speciális jellegű területekre konvertálható szakembereivel az alkalmazott földtan, őslénytan és az alapkutatásjellegű tudományterületek utánpótlási bázisát képezi. Az őslénytant illetően a mikropaleontológia területén van leginkább szükség további minősített szakemberekre. Az alkalmazott földtan terén különösen a bauxitföldtan és az építésföldtan igényel minősített szakembereket. A minősítések jelenlegi üteme, amely akadémiai doktorok esetében 2 évenként átlag 1 új doktor, kandidátusok esetében pedig 2 évenként átlag 3 új kandidátus - még abban az esetben sem kielégítő, ha a kiválasztás ténylegesen a kívánt szakmai megosztás szerint történik. Másrészt az is igaz, hogy kevés figyelmet fordítunk a minősítettek tudományszakjuk területén történő közérdekű szerepeltetésére.

A földtan központi tudományterülete alapkutatási szinten gyakorlatilag nem rendelkezik önálló kutatási bázissal hazánkban. Ez szükségessé teszi, hogy egyetemeink földtani és őslénytani tanszékei és a M. Áll. Földtani Intézet szervezeten is biztosítsák alapkutatásjellegű feladatok megoldását.

Bizottságunk jó munkamegosztásban dolgozott együtt a Magyarhoni Földtani Társulattal. Megvitattuk a Társulat évi munkaprogramját és támogatjuk annak sikeres végrehajtásában. Javasoltuk a központi rendezvények tekintélyének, közérdekű jellegének visszaállítását.

Rendszeresen foglalkoztunk a hazai és külföldi nemzetközi rendezvényekkel. A Mediterrán Mezozoos Bizottság hazai Triász, Jura és Kréta Albizottsága, mint a Földtani Bizottság munkabizottságai működtek. A Földtani Intézet centenáriumára tervbevetett nemzetközi rendezvények szükségessé teszik eocén és miocén munkabizottságok létrehozását is. Ezek feladata lesz a megfelelő rétegtani kollokviumok előkészítése és levezetése. A Földtani Intézet, mint az ország első önálló tudományos kutatóintézete, alapításának 100. évfordulójával kiemelkedő és központi helyet foglal el a következő 2 év tudományos programjában.

Ezzel rá is tértem további feladataink áttekintésére, amelynek középpontjában az a meggyőződés áll, hogy a jövőben nem a bizottsági munkakör kiszélesítésére, hanem néhány alapvető feladat következetes megoldására, kézbentartására kell elsősorban törekedni. Ilyennek tartjuk az ország átfogó jellegű földtani vizsgálatának és áttekintő földtani térképsorozat megszerkesztésének feladatát, a Dunántúli Középhegység, Északmagyarország és az Alföld komplex földtani kutatásának legfontosabb tudományos kérdéseit, a földtani alapfúrások és szelvények létesítésének, sokoldalú vizsgálatának és dokumentálásának feladatát. A tudományos előrehaladás rendszeres értékelését. Az országos és nemzetközi jellegű tudományos rendezvények előkészítését és sikeres lebonyolítását, az aktív vitaszellem ápolását. Figyelemmel kísérjük és befolyásolni kívánjuk a tudományos továbbképzés alakulását és jobban

igénybe akarjuk venni közérdekű feladatok megoldására a tudományos minősítéssel rendelkező szaktársainkat.

Két év mérlegét elkészítve a kezdethez képest előrehaladást állapíthatunk meg. Még sok azonban a megoldatlan feladat és még távolról sincsenek kimerítve a lehetőségek. Munkatársaink tudományos lelkesedésében és együttműködési készségében bizva további sikeres előrehaladást remélünk.

Budapest, 1967. április 4.